

BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARDA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASH KOMPETENTLIK SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH SHAKLLARI

Paxriddinov Farxodjon

*Farg‘ona “Temurbeklar maktabi” harbiy
akademik litseyi o‘qituvchisi*

Annotatsiya Bugungi kunda korrupsiya muammosiga jahonning deyarli har bir mamlakatida duch kelish mumkin. Korrupsiya so‘nggi yillarda xalqaro miqyosda transmilliy jinoyat sifatida mutaxassislar tomonidan keng muhokama qilinayotgan mavzulardan biridir.

Kalit so‘zlar; Bo‘lajak o‘qituvchilar, pedagogik-psixologik, korrupsiyaga qarshi dunyoqarash.

Bo‘lajak o‘qituvchilarda korrupsiyaga qarshi kurash kompetentlik sifatlarini rivojlantirishda pedagogik-psixologik ishlar – bu pedagogik, psixologik, ijtimoiy-psixologik va psixofiziologik texnologiyalar, metodlar va metodikalardan foydalangan holda korrupsiyon huquqbuzarliklarni fosh qilish, o‘rganish, cheklash yohud vujudga keltiradigan yoki ularni tarqalishiga imkon beradigan holatlarni bartaraf qilishga yo‘naltirilgan faoliyatidir.

Bo‘lajak o‘qituvchilarda korrupsiyaga qarshi pozitsiyani tarbiyalashning maqsadi – korrupsiyaga qarshi dunyoqarash, shaxsning mustahkam axloqiy fazilatlarini, fuqarolik pozitsiyasi va korrupsiyaga qarshi xatti-harakatlarning barqaror malakasini shakllantirishdan iboratdir. Bo‘lajak o‘qituvchilarda korrupsiyaga qarshi pozitsiyani tarbiyalash tinglovchilarda korrupsiyani rad etuvchi mafkuraviy ong va mafkuraviy immunitet darajasini oshirish masalalarini hal qilish uchun davlat ta‘lim standarti doirasida ishlab chiqilgan o‘quv dasturlari mazmuniga o‘zgartirishlar va ko‘plab amaliy tadbirlar kiritilishi aniqlandi.

Bo‘lajak o‘qituvchilarni korrupsiyaga qarshi pozitsiyasining bilishga oid, modellashtirish, tartibga solib turuvchi kabi asosiy funksiyalari aniqlandi. Korrupsion xatti-harakatlar uchun vijdon va uyat azobini his qilishga qodir axloqiy insondan kelgusida korrupsion faoliyatni sodir qilmaydi, buning oldini oladi va qarshi tura oladi. Huquqiy va kriminalistika sohasidagi adabiyotlar tahlilidan kelib chiqib, korrupsiyaga qarshi pozitsiyani tarbiyalashning izchillik, tizimli yondashuv, korrupsiyaga qarshi xatti-harakati va faol fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishga yo‘nalgan holdagi majmuaviylik, yosh xususiyatlarini hisobga olish, ta‘lim jarayoniga integrallashish, ta‘limga kompetentlik yondashuv bilan bog‘lanish, hamkorlik, oldini olishga qaratilganlik kabi tamoyillar aniqlandi.

Bo‘lajak o‘qituvchilarda korrupsiyaga qarshi xulq-atvorni targ‘ib etishga yo‘naltirilgan **Yoshlar korrupsiyaga qarshi** “**Bo‘lajak o‘qituvchilarda korrupsiyaga o‘rin yo‘q**” ijtimoiy madaniy loyiha ning texnologiyasi ishlab chiqilishida belgilangan har bir bosqich o‘ziga xos masalalarni hal qilishni ko‘zda tutgan holda amalga oshirildi .

Harbiy ta'lim fakultetiga O'zbekiston Respublikasida Prezidentining

2019- yil 27-maydagi "O'zbekiston Respublikasida korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini yanada takomillashtirish chora tadbirlari to'g'risida" gi PF-5729 son farmoni singdirish va bo'lajak o'qituvchilarda korrupsiyaga qarshi kurash kompetentlik sifatlarini rivojlantirish bunday tadbirlar muntazam o'tkazilishi va O'zbekiston Respublikasi Prezidenti korrupsiyaga qarshi kurash e'lon qilganda, ayrimlar hayollarida yana katta minbarda aytilgan umumiy gap, degan fikr paydo bo'lganligini, lekin oxirgi yil natijalari, korrupsiyaga qarshi e'lon qilingan kurash Yangi O'zbekiston – ochiq O'zbekiston amaliyotiga to'liq mos kelishi ko'rsatib o'tdi. Qancha rahbarlar va tadbirkorlarning o'zlarining qilmishlariga yarasha jazo oldilar va eng muhimi bu holat ochiqdan-ochiq ommaviy axborot vositalari orasida keng muhokama qilinishi boshlanganligini, lekin bu kurashda biz hambefarq bo'lishimiz kerak emasligimizni gapirib, bu borada harbiy tizimda O'zbekiston Respublikasi Mudofaa Vazirining 408-sonli buyrug'i ishlab chiqilganlini va uni ijrosini ta'minlash maqsadida hamda O'zbekiston Respublikasi jinoyat kodeksining 210, 211, 212, 213, 301-moddalar bilan tanishtirib o'tildi.

Tajriba-sinov Farg'ona davlat universiteti 51109000 - Pedagogika va psixologiya va 5111500 Chaqiriqqacha harbiy ta'lim yo'nalish o'quvchilari ishtirokida olib borildi va yil davomida o'quvchilar bilan davra suhbatlari va **"Yangi O'zbekistonda Bo'lajak o'qituvchilarni korrupsiyaga qarshi kurash ruhida tarbiyalash"** mavzularida tadbirlar o'kazildi.

A.Ahmedov, pedagogika-psixologiya fakulteti yoshlar masalalari va ma'naviy-marifiy ishlari bo'yicha dekan o'rinbosari, barcha tyutorlar bilan hamkorlikda talabalarga bugungi kunning dolzarb muammolaridan biri korrupsiyaga qarshi kurashish masalasi davlat siyosati darajasida ekanligi Prezidentni Farg'ona viloyatining Bog'dod tumanida so'zlagan nutqlarida "Farg'onani korrupsiyadan holi hududga aylatiramiz" degan fikrlari bejiz emasligi, biz yoshlarda huquqiy ongini yanada oshirish, bugungi kundagi hayotimizda uchrab turgan ayrim korrupsiyon holatlarni hayotiy misollar bilan tushuntirib o'tildi.

Bundan tashqari yotoqxonada talabalari bilan ijtimoiy psixologik-pedagogik treninglar davomida korrupsiyaga qarshi kompetentligini shakllantirish yuzasidan mashg'ulorlar o'kazildi bu mashg'ulotlar talaba yoshlariga juda ma'qul keldi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. Mirziyoev tomonidan olib borilayotgan islohotlar yaratilayotgan sharoitlar, talaba yoshlarga berilgan imkoniyatlarga daxldorlik hissi bilan yashash barchamizning ustuvor vazifamiz ekanligini ta'kidladi. Lekin butun dunyoda, jumladan, O'zbekistonda taraqqiyotni ashaddiy kushandasi bo'lgan korrupsiya o'sib kelayotgan yosh avlodni raqobat bardosh kadr bo'lib etishishiga to'sqinlik qilayotgani, qancha-qancha bilimli yoshlarni bilimsiz bo'lib o'z yo'lini topib mutaxassis bo'lib etishib chiqishiga to'sqinlik qilayotgani hech kimga sir emas. Barcha professor-o'qituvchilar, talaba yoshlar bunday noto'g'ri yo'lni tanlamasdan shunday korrupsiyani keltirib chiqarayotgan holatlarni oldini olishimiz kerakligini ta'kidladi.

OTMda talabalar o'rtasida korrupsiyaga qarshi so'rovnomalar o'tkazilganligi va uning natijalari kollegial tarzda muhokama qilib, salbiy holatlarni bartaraf etish bo'yicha zaruriy tadbirlar amalga oshirilganligi:

OTMlarda korrupsiyaga qarshi kurashish bo'yicha talaba yoshlar klubi faoliyatini tizimli yo'lga qo'yilganligi, tegishli chora-tadbirlar rejasi ishlab chiqilganligi va uning ijrosi:

Vazirlikning 2021 yil 28 iyundagi 281-sonli buyrug'i bilan oliy ta'lim muassasalari rektorlariga Korrupsiyaga qarshi komplaens nazorat tizimini boshqarish bo'limi negizida korrupsiyaga qarshi kurashish bo'yicha talaba-yoshlar klubini tashkil etish hamda faol talaba-yoshlarni mazkur klubga a'zo sifatida qabul qilish va klub faoliyatini yo'lga qo'yish vazifalari yuzasidan Farg'ona davlat universiteti tomonidan 2021-yil 3-iyuldagi 282-buyrug'i va unga ilova qilingan nizom sifatli ishlab chiqilgan bo'lib, universitetda korrupsiyaga qarshi kurashish bo'yicha talaba-yoshlar klubiga a'zo bo'lgan talabalar va sektor koordinatorlari tomonidan tuzilgan rejalari asosida targ'ibot-tashviqot tadbirlari doimiy ravishda yuqori saviyada tashkil etilib kelinmoqda.

OTM talabalari, professor-o'qituvchilari hamda xodimlari tomonidan korrupsiya holatlari haqida anonim xabar qilish imkonini beruvchi vazirlik, OTM aloqa kanallari haqida ma'lumotlarni o'zida jamlagan tizimni yo'lga qo'yilganligi:

Korrupsiyaga qarshi kurashning amaliy qo'llanilishi o'qitishdagi element

o'qituvchi va talaba o'rtasidagi manfaatlar to'qnashuvining oldini olish tushunchasi, uning ostida o'qituvchi bo'lgan vaziyatga ishora qiladi ularning kasbiy faoliyatini amalga oshirish, shaxsiy bor moddiy yoki boshqa daromad olishga qiziqish foyda va qaysi to'g'ri ta'sir qiladi yoki ta'sir qilishi mumkin o'qituvchi tomonidan kasbiy vazifalarni bajarish uning shaxsiy manfaati va manfaatlari o'rtasidagi ziddiyat tufayli talaba, voyaga yetmaganlarning ota-onalari (qonuniy vakillari). talabalar. Manfaatlar to'qnashuviga ta'sir qiluvchi korrupsiya omillari orasida universitet o'qituvchisi, muddatlarning yo'qligi yoki noaniqligini nomlash mumkin test va imtihonlarni qayta topshirish uchun takroriy va muvaffaqiyatsiz urinish, imtihondan o'tish ba'zi talabalarni pora berishga undashi mumkin. YDA universitetda testlarni topshirish va qayta topshirishning qat'iy sxemasi va tartibi bo'lishi kerak va imtihonlar. Agar bugungi kunda aksariyat oliy o'quv yurtlarida qabul qilingan bo'lsa ikki kishilik komissiya tomonidan joriy imtihonni qabul qilish qarori, keyin imtihonni qayta topshirish, kelishilgan muddatlarga qo'shimcha ravishda, bitta tomonidan amalga oshirilishi mumkin takroriy imtihonlar sonini aniq belgilamasdan o'qituvchi. Balki charchagan talaba qodir bo'lishi kerak bo'lgan takroriy imtihonlar soni (bir yoki ikkita).uning bilim sifatini aniqlaydigan komissiyaga yuborilishi kerak belgi yoki chegirma. Bunday vaziyatda o'qituvchining o'zaro ta'siri - konflikt toifasidan talaba tartibni tekislash toifasiga kiradi korrupsiya omili.

Korrupsiyaning yana bir omili - bu imkoniyat dan istisnolar talabalarning ayrim guruhlar uchun asossiz tashkil etish xodimlarning xohishiga ko'ra o'quv jarayonini amalga oshirishning umumiy tartibi universitet. Eng qat'iy choralar odatda davlat xizmatchilariga nisbatan qo'llaniladi birinchidan keyin o'quv rejasini to'liq bajarmaganligi uchun chiqarib yuborilishi mumkin bitta muvaffaqiyatsiz test uchun semestr. Davlat imtihonini topshirish sanasi, dissertatsiya himoyasi qachon ko'rsatiladi

loyiha va diplom olish, bunday quyruq talaba izlay boshlaydi muammoingizni hal qilish yo'llari - qarzlarni tugatish, yopishtirish baholar kitobidagi baholar. Korrupsiya dunyoqarashi va xulq-atvori bo'lishi mumkin chet ellik talabalar, ayniqsa, qo'shni mamlakatlardagi, talabalar harakat qilishadi o'z tajribasidan ta'lim muammolarini hal qilishda poraxo'r sifatida foydalanish. O'qituvchi va talaba o'rtasida manfaatlar to'qnashuvi yuzaga kelishi mumkin diplom himoyasi kabi korrupsiya omili. Tadqiqotchilar aniqlangan muammoning, mutaxassislarni bitirish va berish jarayoni deb hisoblanadi diplomlar universitetdan alohida bo'lishi kerak. Universitetda korrupsiya ko'rinishlarining oldini olish ishlari olib borilishi kerak qadamma- qadam:

Biz yuqorida ta'kidlaganimizdek, o'qituvchilik kasbini tanlagan har bir pedagog o'ziga shu kasbni sevishi yoki sevmasligi to'g'risida savol beradi. Zero, masalaning yana bir muhim tomoni borki, bu bo'lajak o'qituvchi pedagogik qobiliyatga egami yoki yo'qmi degan muammo paydo bo'ladi. Vaholanki, har bir kasb, qobiliyat orqali egallanadi va mukammal o'rganiladi.

Foydalanilgan Adabiyotlar

1. www.gov.uz (O'zR VM va Prezidentining qaror va farmoyishlari).
2. <http://www.edu.uz> (O'zR Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining rasmiy veb sayti).
3. <http://vak.uz> (O'zR OAKning rasmiy veb sayti).
4. <http://www.pedagog.uz> (TDPU ning rasmiy veb sayti).
5. <http://socpedagogika.narod.ru> (ijtimoiy pedagogika bo'yicha sayt).
6. <http://rc.nsu.ru/> (Pedagogicheskiy jurnal).
7. <http://www.ziyonet.uz>
8. <http://www.pedagog.uz>
9. <http://socpedagogika.narod.ru>